pzazz

Josephine B: een leven in revue

SAM VERHOEVEN /
ALLARD BLOM

La Baker blijft betoveren

Wilfried Eetezonne
Gezien op 29 april 2025
Kunstmin, Dordrecht (NL)

Op 2 oktober zal het 100 jaar geleden zijn dat Josephine Baker de wereld veroverde met een dansje in een bananenrokje. Een goede gelegenheid om opnieuw kennis te maken met de grootste Afro-Amerikaanse ster van de vorige eeuw. De kleine musical ‘Josephine B: een leven in revue’ doet dat wervelend en warm.

02 APRIL 2025

Vanaf het moment dat ze in 1905 als Freda Josephine McDonald geboren werd in een tehuis voor prostituees tot het moment dat haar dode lichaam werd gevonden op haar hotelbed, omringd door de positieve krantenknipsels over haar laatste show in 1975, was het leven van Josephine Baker té veel. Té veel roem en armoede, té veel minnaars en minnaressen, té veel huisdieren en adoptiekinderen, té veel paradoxen ook…

Veel aan Josephine Baker blijft tot vandaag verbijsterend. Haar artiestennaam, bijvoorbeeld, hield ze over aan haar huwelijk met William Baker. Ze was vijftien jaar toen ze met hem trouwde en hij was echtgenoot nummer twee. In 1925 kwam ze vanuit Saint Louis naar Parijs. Ze maakte haar debuut in het fameuze ‘La revue nègre’ dat de dolle lichtstad liet kennismaken met de charleston, nieuwe spannende ritmes en provocerende dansen. Haar *danse sauvage*, slechts gekleed in een gordel van bananen, werd legendarisch. Ze was toen negentien, veroverde Parijs en Parijs veroverde haar. Met haar thuisland had ze vanwege de segregatie een moeilijke relatie, hoewel haar lijflied ‘J’ai deux amours, mon pays et Paris’ werd. “Maar wat heb je aan een vrijheidsbeeld in een land zonder vrijheid,” zegt ze in de voorstelling.

Revue-danseres, heldin van het Franse verzet, mensenrechtenactiviste, zelfverklaarde ‘moeder van alle homo’s’, vriendin van prinsessen en sultans… Ze was het allemaal. Maar ze was ook kind aan huis bij onfrisse figuren als Juan Peron of Fidel Castro. En ook: ze verstootte een zoon toen ze vermoedde dat hij homo was. Volgens veel bronnen had ze een hart van 24 karaat, maar volgens evenveel andere bronnen was ze toxisch.

Hoe krijg je zo'n leven vertelt in een voorstelling? En wat vertel je? Misschien is dat de reden dat er weliswaar veel musicals zijn over Josephine Baker maar nog geen definitieve. 'Josephine B: een leven is revue' is dat ook niet. In de keuken van deze musical staan wel sterrenchefs: componist Sam Verhoeven, tekstschrijver Allard Blom, scenarist Frank van Laecke en regisseur/choreograaf Martin Michel. De voorstelling zag vorig jaar het levenslicht in het Antwerpse Fakkeltheater. Daar worstelde de productie met een klein podium en een saaie cast. De Nederlandse producenten De Graaf & Cornelissen pikten de productie op en geven Josephine B. nu iets meer ruimte in de middelgrote theaters. Ze kregen er alvast acht nominaties voor bij de aankomende Musical Awards.

De focus op de mens Josephine zorgt voor de twee hoogtepunten van de avond.

Het is sowieso slim dat het creatieve team gaat voor een revue-formule. Zo kunnen ze kersen plukken uit het turbulente leven van het titelpersonage. Dat ze niet kiezen voor de meest sensationele anekdotes siert hen. De revue begint in 2021, het jaar dat Josephine - als eerste zwarte vrouw - werd bijgezet in het Franse Panthéon. Het is de aanleiding voor een flashback die wordt verteld in een eenvoudig maar doeltreffend decor van schuivende en fraai belichte art deco panelen.

We zien de ster, de spionne en de activiste maar vooral een vrouw die wanhopig probeert om moeder te worden. Die focus op de mens Josephine zorgt voor de twee hoogtepunten van de avond. Zo is er het shownummer 'La Baker': een montage van haar tijd als spion tijdens de Tweede Wereldoorlog. Al dansend ontfutselt ze geheimen van de nazi's die verblind worden door haar aura. Ondertussen komt, al even dwangmatig als de soldaten in ganzenpas, een stoet aan kwakzalvers voorbij in haar pogingen om vruchtbaar te worden. Het is zo'n scène waarom musical bestaat. Geen ander genre kan swastika's, eileiders en jazz hands in een opwindend geheel krijgen. Het is een meesterlijke montage. En er is de mooie, aangrijpende solo 'Als je naar me lacht' die ze zingt voor haar ongeboren kind. Ontroerend in zijn eenvoud.

Martin Michel houdt de hele show wervelend - aan pluimen geen gebrek - met een typische revue choreografie, maar hij geeft het publiek ook de nodige rust zoals in de ontmoeting tussen Josephine en Martin Luther King. Hij wordt daarin geholpen door Channah Hewitt in de titelrol. Zij speelt de exuberante Josephine op een manier dat je altijd de tijgerin voelt onder haar koelte. Ze heeft controle over een donkere beltstem die nooit te snikkerig wordt in de emotionele songs en die een krachtige finale mooi en indrukwekkend weet af te ronden. Rond haar derwisjen acht mannen als ensemble of ze vertolken één van de mannen in haar leven. Ze doen dat vlekkeloos, zonder echte uitschieters.

Sam Verhoeven is één van de weinige goede musicalcomponisten in onze gouw en samen met Allard Blom vormt hij steeds een prima tandem. De songs zijn een gedoseerde combinatie van jazz, exotische ritmes en lyriek en ze klinken nooit dom of lui. Een aantal van Bakers grootste hits, waaronder 'J'ai deux amours' en 'Quand je pense à ça', krijgen knappe arrangementen. Een vijfkoppige liveband klinkt dankzij het goede geluidsontwerp luxueus.

Het lijkt alsof La Baker ook de makers van deze - voor de rest uitstekende productie - te veel heeft

betoverd. Het is haar toch weer gelukt.

Soms zijn de makers wel iets te vriendelijk voor hun heldin. Het vrolijke duetje ‘Altijd samen’ tussen Josephine en echtgenoot nummer vier Jo Bouillon is het enige nummer binnen de voorstelling dat wringt.Op zich is het een prima geschreven cabaretliedje waarin het paar droomt van een romantische oude dag met stekelige teksten als ‘straks zit jij met de wielen van je rolstoel altijd klem.’ Maar het vertrekt te veel vanuit het vakmanschap van de makers en te weinig vanuit de dramaturgie. Het huwelijk tussen Jo en Josephine gelukkig? Ik geloof het niet.

Josephines biologische klok zou uiteindelijk ontploffen in het waanzinnige project Les Milandes: een landgoed dat ze kocht voor haar en dertien kinderen van verschillende nationaliteiten die ze niet altijd legaal adopteerde. Ze verkocht tickets aan het publiek om naar haar ‘regenboogfamilie’ te komen kijken en creëerde zo haar eigen *zoo humain*. De hele onderneming werd haar financiële ondergang.

In de musical wordt dat ‘De regenboog’, een aanstekelijke conga, maar de scènes over deze periode zijn te vrijblijvend. Ook al hoeft musical geen documentaire te zijn, een beetje reflectie op de schaduwzijde van Josephine had de voorstelling scherpte kunnen geven. Nu lijkt het alsof La Baker ook de makers van deze - voor de rest uitstekende productie - te veel heeft betoverd. Het is haar toch weer gelukt.

Op Spotify staat er een opname met de Vlaamse cast. Nog te zien in Vlaanderen: 8 april Stadsschouwburg Leuven, 9 mei Arenbergschouwburg Antwerpen